

Dr. FRANCESC DE P. XERCAVINS I RIUS

(Eminent precursor de la Psiquiatria i Neurologia catalana)

Dedicat al meu nét Ricard Simó i Sánchez

És innegable que entre els sabadellencs realment il·lustres i que com a tals mereixen l'homenatge de la nostra remembrança, es destaca en lloc preeminent la famosa personalitat del Dr. Francesc de P. Xercavins i Rius.

Malgrat que el 9 de desembre de l'any 1927 -s'han complert 54 anys-, l'Ajuntament de Sabadell, a proposta del seu batlle, Dr. Esteve M^a. Relat i Corominas, acordà per unanimitat donar el nom del Dr. Xercavins a un carrer del nomenclàtor urbà de la ciutat, no és menys cert que dissortadament són molts els sabadellencs de les actuals generacions que ignoren la personalitat humana i científica de l'excel·lent Dr. Xercavins i el que significà dins la història de la medicina i sobretot en la seva branca especialitzada de la Psiquiatria i Neurologia.

No és propòsit nostre fer una biografia científica de l'esmentat Dr. Xercavins, puix altres amb més autoritat i competència ho han fet a bastament.

Allò que nosaltres pretenem, per considerar-ho interessant, és que les noves generacions no ignorin la personalitat humana i social dels fills il·lustres de Sabadell, dels que, com ja hem dit al principi, el Dr. Xercavins, n'és un dels més rellevants per la seva consideració dins el món de la medicina nacional i universal.

Per això hem cregut adient portar avui a les pàgines de "Quadern", la fulgurant figura científica d'aquest il·lustre sabadellenc tan conegut i valorat pels científics i tan ignorat pels germans de la ciutat que el veié néixer.

* * *

El Dr. Francesc de P. Xercavins i Rius, va néixer a Sabadell, el 18 de març de 1855. El seu pare, Jaume Xercavins, natural de Sant Cugat del Vallès, es maridà, l'any 1843, amb

Maria Rius i Borrell, natural de Sabadell, els quals fruitaren sis fills, els dos primers nascuts a Sant Cugat de Vallès i els quatre restants a Sabadell. El més jove dels sis, fou el que més tard esdevindria el prestigiós Dr. Francesc de P. Xercavins i Rius.

La mare del Dr. Xercavins era germana de l'insigne pedagog sabadellenc Agustí Rius i Borell, que també té el seu nom en un carrer de la ciutat amb la inscripció de Mestre Rius. Cal remarcar, de pas, que Agustí Rius i Borrell era el pare d'un altre sabadellenc il·lustre, el Dr. Agustí Rius i Tarragó, autor entre altres, del llibre "Topografia Mèdica de Sabadell".

Si ens hem desviat per un instant del personatge principal d'aquesta ressenya biogràfica, és perquè hem considerat escaient que fos conegut el parentiu familiar d'aquests sabadellencs preclars.

Francesc Xercavins i Rius, fill d'uns senzills i honorats treballadors, fou iniciat per aquests, a costa de privacions i sacrificis, en les tasques acadèmiques, cursant el batxillerat amb notable aprofitament.

Ja batxiller, començà la carrera de Medicina a la Universitat de Barcelona, distingint-se pels seus èxits escolars i per la seva maduresa de judici. La seva fulla d'estudis fou sumament brillant, acabant-la l'any 1878, amb la més alta qualificació.

Va cursar la carrera de Medicina i s'especialitzà amb Psiquiatria i Neurologia. Publicà diverses monografies i treballs de gran mèrit que suposen uns profunds coneixements científics.

Posteriorment emprengué l'exercici social de la medicina, sense suport de ningú i amb una evident estretor i penúria.

Pas a pas anà obrint-se camí en l'intrincat i difícil viarany de la professió escollida i, aprofitant els mo-

ments de lleure que li deixaven les ocupacions de metge pràctic, anà cultivant, entre altres temes, els estudis de Neuropatologia, branca de la ciència mèdica per la qual sentia gran afeció i de la que en seria un consumat i famós especialista.

L'any 1882, era Secretari General de l'Acadèmia Mèdica-Farmacèutica de Barcelona. En aquest mateix any, s'emmaridà amb Cecília Romeu, natural de Sabadell, filla del fabricant d'estampats, Francesc Romeu.

Igualment, l'any 1882, es doctorà a Madrid amb la qualificació de sobressortint. La seva Tesi Doctoral fou: "Naturaleza y Patogenia de los procesos puerperales". Fou alumne intern, per oposició, de l'Hospital de la Santa Creu i de la Casa de Caritat de Barcelona. Fou en aquests centres hospitalaris on es va iniciar en les seves afecions als problemes de la Psiquiatria i de la Neurologia, que ocuparen tota la seva brillant carrera, en la resolució i aplicació de les quals, deu, justament ser considerat com un veritable precursor lluminós. El Professor Dr. E. Subirats i Cedó, en donà un eloqüent testimoni en un dels escrits sobre l'extraordinària personalitat mèdica del Dr. Xercavins.

De molt jove, cultivà amb instint poderós, propi dels ben orientats, les difícils branques de la neuropatologia i de la terapèutica física. Afecionat als estudis de l'alta fisiologia i de la aleshores creixent psicologia expe-

Es una gentilesa de **JOSEP Mª DALMAU i PRATS**

Filatèlia i Numismàtica
Art. Antiguitats.

Ctra. Barcelona, 339-341
Tel. 710 25 14
SABADELL

rimental i amb gran domini de l'obra de Lavater, Gall, Cubí i altres frenòlegs, inicià, des de 1881, la seva inextinguible obra de publicista mèdic, llançant, als àmbits del món científic, la seva "Fisiologia de los fenómenos psicológicos".

L'eminent metge francès, professor de anatomia patològica, Dr. Jean Martí Charcot, li envià una entusiasta felicitació per la seva magistral obra "Localización de las enfermedades del sistema nervioso". "Sistemas medulares y plan de distribución cerebral *ad hoc*". Obra aquesta, que fou llegida en el Congrés Mèdic de Barcelona l'any 1888.

El nom del Dr. Xercavins figura en Acadèmies i Congrésos científics, amb merescuda profusió i distinció.

Com que no podem detallar tota la seva exuberant producció escrita i tampoc no és aquest l'objectiu del nostre treball, ens limitarem a expressar unes paraules del propi Dr. Xercavins que per si soles són prou eloqüents. Diuen així: "*L'educació és la força creadora i directora de les facultats de l'individu i de la col·lectivitat*" "*La finalitat del metge, sigui individual o de la societat, deu convergir a prevenir i curar sofriments. Val més prevenir que curar, val més educar que castigar*".

Foren de gran interès les iniciatives desenrotllades pel Dr. Xercavins per organitzar i crear un establiment d'importància adequada, que feia falta a Barcelona, i aquest es montà a Sant Gervasi. Allà, implantà una novetat a Espanya, un Institut Mèdicopedagògic, per a nens endarrerits encaminat a corregir el tartamudeig i altres vicis de la pronunciació, al front del qual, s'hi posà l'insigne pedagog sabadellenc Agustí Rius i Borrell, autor de celebrades obres d'ensenyança, en particular de les relatives a aquests defectes.

El Dr. Xercavins fou també Director Mèdic de l'Hospital Mental o Manicomí de la Santa Creu de Sant Andreu del Palomar.

Cal esmentar també, que formà part de diverses corporacions, entre elles, les de les Reials Acadèmies de

Medicina, de Barcelona, Ciutat de Mallorca i de Saragossa. Fou President, repetides vegades, de la Societat Barcelonesa d'Amics de la Instrucció, de l'Unió Mèdica-Farmacèutica de Catalunya i de la Societat de Psiquiatria i Neurologia. Pertanyia a l'Associació de Reforma penitenciària i de rehabilitació del delinqüent a l'Acadèmia Mèdico-Filosòfica de Sant Tomàs d'Aquino de Bolonya (Itàlia), i moltes altres més. Assistí a diversos Congrésos Mèdics-pedagògics i de caràcter social, i prengué part activa en les seves deliberacions.

Nomenat regidor de l'Ajuntament de Barcelona i tinent batlle de la Comissió de Cultura, demostrà les seves iniciatives en importants problemes d'aquesta comissió i també en la Societat de Beneficència.

El benemèrit Dr. Francesc de P. Xercavins i Rius donà amb destí a la biblioteca i Arxiu Municipal de la nostra ciutat, diverses monografies escrites i publicades per ell i també regalà lots de llibres diversos per a les biblioteques creades a la Clínica de Ntra. Sra. de la Salut i a la Presó Cel·lular de Sabadell.

El seu amor a la ciutat nadiua es féu palès en mantes ocasions que se li presentaven, però possiblement on més s'hi expressa és en el pròleg que escrigué al llibre del seu oncle Agustí Rius i Borell, titulat: "Sabadell, monografia", que edità la inoblidable Biblioteca Sabadellenca, fundada i dirigida pel preclar periodista sabadellenc, Joan Costa i Deu, a qui mai no reconeixem prou el que significà l'empresa de recollir i publicar llibres escrits per fills de la nostra ciutat.

El Dr. Xercavins, tingué el goig de veure, en vida, l'homenatge que Sabadell li tributà en ocasió de donar el seu nom a un dels carrers del nomenclàtor urbà que, sortosament, hom pot contemplar encara, en les magnífiques majòliques fetes per l'inoblidable ceramista, Modest de Casademunt i Giralt, que encapçalen i clouen l'esmentat carrer que va des del carrer de la Salut al carrer de Vilarribies de la nostra ciutat.

Ens plauria que l'esboç biogràfic que ens hem dedicat a explicar, ser-

vís per esperonar les generacions vingents per a un millor coneixement de tants i tants fills il·lustres de Sabadell, dels quals més d'un centenar formen part de la nomenclatura urbana local: lamentablement, de la majoria d'ells n'és ignorada la personalitat i l'obra. Tant de bo que aquestes petites aportacions servissin per un millor enteniment de les nostres arrels i les d'aquells que ens precediren en l'enaltiment del nostre poble.

La valuosa aportació del Dr. Xercavins a les pàgines de la Història de la Medicina, representa per a Sabadell, un guardó més dels molts que l'ennobleixen com a ciutat culta i progressiva.

Entre els diversos testimonis de la vàlua d'aquest honorable sabadellenc en els terrenys de l'activitat científica, cal comptar la seva tasca com a escriptor erudit. Encara que, de bon tros, no fou aquesta la faceta més important de la personalitat intel·lectual del Dr. Xercavins, no és però tan secundària com podria semblar a primera vista. La seva producció bibliogràfica ha estat llegida, estudiada i aplicada per quasi tots aquells que continuaren el seu camí i que han volgut aprofundir en l'obra científica i social d'aquest precursor de la Psiquiatria i de la Neurologia.

Val la pena que la seva obra no sigui ignorada no solament per les noves generacions mèdiques, sinó àdhuc pels sociòlegs interessants en la problemàtica actual del desequilibri social, puix no hi ha dubte que, molts dels mals dels nostres dies tenen el seu origen en les denúncies fetes pel Dr. Francesc de P. Xercavins i Rius, als finals i principis del segle XIX i XX.

Morí a Barcelona l'any 1937 durant la guerra civil.

Valdria la pena, que algún dels nostres centres hospitalaris, sobretot aquells relacionats amb la Psiquiatria i la Neurologia, gravessin el seu nom en lloc visible, per a coneixement públic de tots els sabadellencs. Qui honra, s'honra!

Ricard Simó i Bach

Es una gentilesa **SENSERRICH- Joieria**, en l'escaiença del seu Centenari, ha renovat l'establiment amb noves reformes per a un millor servei.

Sant Quirze, 17 - Tel. 725 75 96 - SABADELL